

Centar za ekologiju i održivi razvoj (CEKOR)
Center for Ecology and Sustainable Development
CEKOR, Korzo 15/13, 24 000 Subotica, SERBIA
Fax: 381 (0) 24 523 191, www.cekor.org

Saopštenje za javnost: **Kina da pomogne Srbiji da pređe na “zelenu energiju i saobraćaj”**

Centar za ekologiju i održivi razvoj podržava samit Kine i zemalja iz srednje i istočne Evrope u situaciji kada se Srbija suočava sa velikim budžetskim deficitom, visokom stopom nezaposlenosti, recesivnim stanjem ekonomije i nedostatkom investicionog kapitala neophodnog za zelenu reindustrijalizaciju Srbije.

Obaveza je Srbije prema svojim građanima da strateški podržava investicije koje će dovesti do povećanja dugoročno održivih i profitabilnih radnih mesta, smanji resursnu zavisnost, odnosno poveća energetske sigurnost i nezavisnost, smanji zavisnost o uveznoj nafti, gasu i tehnologijama neophodnim za proizvodnju i potrošnju energije. Pri upotrebi modernih tehnologija smanjiće se emisije CO₂ te drugih zagađujućih supstanci, što će zaštititi zdravlje stanovništva i životnu sredinu i omogućiti Srbiji da ispuni klimatske i ekološke ciljeve i obaveze Srbije prema EU i međunarodnim konvencijama.

Srbija uvozi oko polovine energije koju koristi (gas i nafta), a takođe uvozi kompletnu tehnologiju za proizvodnju struje iz uglja, što je zapravo najveći razlog za ogromni budžetski deficit koji će ove godine dostići preko 70% bruto nacionalnog proizvoda. Fosilna goriva čine gotovo 90% ukupne primarne energije u Srbiji, a taj procenat u proizvodnji struje iznosi oko 70%.

Zagađenje koje dolazi iz proizvodnje energije iz uglja u Srbiji, je po glavi stanovnika u celoj Evropi među najvišim, što donosi ogromne zdravstvene troškove i posredno sa ostalim faktorima čini da preko 60% stanovnika Srbije bude energetske siromašno. U tom svetlu, veliko iskustvo Kine kod investiranja u proizvodnju energije iz obnovljivih izvora energije i njihove tehnologije bi moglo biti neophodan podsticaj jednog zelenog i održivog pravca razvoja Srbije.

Da bi se postiglo smanjenje zavisnosti od uveznih tehnologija za proizvodnju prljave energije iz fosilnih goriva Srbija mora da:

- 1) do 2050 potpuno ukloni emisije CO₂ iz proizvodnje struje, odnosno
- 2) do sredine sledećeg veka potpuno usaglasila svoja ugljena postrojenja sa standardima EU

Nažalost, odluke ka ispunjenju ovih ciljeva stoje još uvek samo u vazduhu, a u ovom ključnom trenutku, u praksi se dešava upravo suprotno - Srbija želi ulagati u nova postrojenja na uglj, bez obzira što će emitovati CO₂ puno duže posle 2050te. Umesto toga trebali bi se okrenuti ka povećanju energetske efikasnosti u svim sektorima, te da na najbolji način iskoristimo sopstvene izvore obnovljive energije, uz tehničku pomoć i kredite Kine.

Usaglašavanje postojećih termocentrala sa standardima EU će Srbiju u kratkom roku koštati preko 700 miliona evra investicija i preko 70 miliona evra svake godine za održavanje tih **postrojenja (za oko 15 godina dodatnog života termocentrala to je oko milijardu evra)**. Ipak, to će samo smanjiti emisije u vazduhu, a **neće ukoniti ogromno rasipanje energije, tj. neće dovesti do energetske stabilnosti i sigurnosti.**

Ono što se dešava u regionu je da **vlasti kako u Srbiji tako i drugim državama u regionu (posebno Bosni, Crnoj Gori, Makedoniji, Hrvatskoj i Sloveniji) pokušavaju privući investicije Kine**

upravo u nova postrojenja na uglj. Jedan od takvih projekata je i termocentrala Kostolac B.

Ove države nažalost nisu sagledale u dugoročnom smislu troškove zagađenja životne sredine, i zdravlja građana, ni svoje međunarodne obaveze ni ciljeve za pridruživanje.

Srbija na primer, svojim budžetom garantuje za novu termo centralu u Kostolcu što je oko 1 milijarde evra (dug Srbije i privrede Srbije je oko 27-30 milijardi evra), što je državna pomoć koja je po pravilima Energetske zajednice nedozvoljena.

Strategija energetike i procena uticaja na životnu sredinu projekta Kostolca B, nikada nisu razmatrale niskokarbonski scenario, kršeći tako i Direktivu o proceni uticaja na životnu sredinu i Arhusku konvenciju. Možda najvažnije od svega, posao izgradnje termocentrale Kostolac B i rudokopa je direktno dodeljen bez javnog tendera, kršeći obaveze tenderskih procedura i državne pomoći.

Nije jasno kako Srbija planira biti konkurentna, kada je poznato da već sada u Evropi postoji preko 20% viška ugljenih kapaciteta za proizvodnju struje. Češka kompanija ČEZ je prošle godine na primer izvezla preko 14 TWh struje što je oko 4 ukupne potrošnje struje svih domaćinstava u Srbiji.

Za milijardu evra moguće je otvoriti preko 30.000 radnih mesta u industriji ENERGETSKE EFIKASNOSTI, stvoriti značajne prilive u budžet Srbije, zadržati građane - posebno mlade i obrazovane u Srbiji, osnažiti siromašne regione Srbije i pre svega aktivirati sve potencijale obnovljivih izvora energije u Srbiji (pošumljavanje, geotermalna energija, solarna, vetro, hidro energija).

Svaki evro investiran u ovu oblast donosi između 4-10 puta više koristi kroz uštede, smanjenje zagađenja, nova radna mesta, poreze itd nego bilo koji projekat ugljene termocentrale.

Investicija u zelenu energiju i energetska efikasnost ODMAH POČINJE DA DONOSI KORISTI dok će ugljena centrala koja bude **možda izgrađena** do 2020te da se otplati tek možda oko 2045-2050, pri tome ni ne spominjemo ogromne rizike budžetskog deficita, potrebe za dodatnim kreditima za likvidnost budžeta koje će ovaj projekat sigurno doneti.

Prava mera budžetske štednje je da se investira u sektore koji će zaposliti građane, smanjiti njihove račune za energiju i osnažiti lokalne zajednice ionako opustošene Srbije (sela i mali gradovi i opštine).

Pozivamo vladu Srbije i partnere iz Kine da u okviru samita razmotre širi kontekst investicionih ulaganja, kako se mi građani Srbije ne bi kajali za ishitrene investicione odluke.

Na kraju, **pozdravljamo interes Kine da podrži razvoj saobraćajne infrastrukture** na jednom od najkritičnijih koridora i čvorišta u Srbiji i celoj jugoistočnoj Evropi - most kod Zemuna (deo projekta obilaznice oko Beograda). Ovaj projekat i drugi predviđeni projekti izgradnje novih pružnih kapaciteta pridonose značajnom povećanju transportnih kapaciteta i smanjenju emisija koje stvara saobraćaj. Nadamo se da će Vlada Republike Srbije da traži od Kine sredstva za bar jedno multi-modalno saobraćajno čvorište u Beogradu ili Novom Sadu čime bi se Srbija postavila na mapu kao najznačajnije saobraćajno čvorište u ovom delu Evrope.

*Za više informacija: koordinator za energetiku i monitoring međunarodnih finansijskih institucija
Zvezdan Kalmar 065/5523191*

Subotica, 15.12.2014.